

Det afviste barn

BERGMAN: Den svenske filminstruktør og manuskriptforfatter Ingmar Bergman (1914-2007) blev født i Uppsala "i den første verdenskrigs sidste sommer som søndagsbarn på Bastilledagen", som Flemming Behrendt beskriver ham.

Han voksede op i et præstehjem i Stockholm, som strålede af dyre glans, men hvor de indre linjer bar præg af en helt, usædvanlig kulde, båret af forældrenes indbyrdes isolation, deres usvigelige moral og herunder dogmatiske opdragelsesmetoder af børnene. Forhold, som i eftertiden især er blevet set som forårsaget af moderens kærlighed til en anden end til sin mand, som hun kompenserede for via den ubarmhjertige opdragelse af børnene. Så fik faderen da dét, en loyal efterfølgelse af sine idealer i opdragelsesøjemed. Et anliggende, som bl.a. betød, at den kærlighed som moderen aldrig selv fik levet ud, resulterede i et klassisk tema; en manglende evne til at elske sine børn. Trods Ingmars ihærdige forsøg på at opnå sin moders kærlighed, fik han den aldrig.

I sine erindringer "Lanterna Magica" (1987) beskriver Ingmar Bergman sin barndoms to skabe. Skabet, hvor moderen iscenesatte sine afstraffelsesmetoder. Skabet under den mørke trappe, hvor ulydige børn fik spist sine tæer, af det, vi i dag sikkert ville kalde et mønster. At Ingmar var både godtroende, mørkerød, stammede og var meget humorforladt som barn kan næppe overraske.

Det andet skab var et stort klædeskab i børneværelset. Her sad Ingmar med den kinematograf, som han fik byttet sig til, af sin storebror, til jul. Med en tændt petroleumlampe og et håndsving begynder filmen. En film, som aldrig blev stoppet! Det blev det sidste skab, som skabte en kunst, som rakte så langt, at "Fanny og Alexander" var den første ikke-engelsksprogede film, som fik fire Oscars. Det kan ikke undre, at Ingmar Bergman er mest kendt for temaer som moral, ensomhed og tro i sine i alt 40 spillefilm, skabt på 60 år.

Men hvad får dog en midaldrende kvinde på snart 50 år til at beskæftige sig med så tunge temaer på en dejlig forårsdag?

Jo, såmænd det prosaiske anliggende, at jeg tilbringer to arbejdsdage i København, hvor Det Kongelige Teater har valgt at præsentere Ingmar Bergmans "Fanny og Alexander" instrueret af skuespilchef Emmet Feigenberg. Hvorfor slide luven af stolesæ-

derne på et hotel, når en af Skandinaviens mest berømte og feterede manuskriptforfattere måske kan bringe nye erkendelser til et nysgerrigt menneske? Ikke mindst hjulpet af de folkekære skuespillere Ghita Nørby, Sofie Gråbøl, Mikael Birkkjær, Bodil Jørgensen og Jens Albinus m.fl.

I tv-serien fra 1982 om "Fanny og Alexander" genspejles Ingmar Bergmans egen barndom, hvor den såkaldte stedfar er et billede på hans egen far, hvor Ingmar Bergman åbenbarer et afklaret forhold til barndommens traumer med skyld og skam, som altså ikke får det sidste ord.

I opsætningen i år på Det Kongelige Teater er scenen sat som en festlig familiefortælling, fuld af humor trods stedfaderens ekstreme afstraffelsesmetoder af Alexander med spanskrør og tilståelsestaler, undskyldninger og formaninger om Gudstro. Jens Albinus spiller suverænt den rettroende biskop Edvard Vergerus. Værst er hans forsøg på at indespærre både børnene og moderen Sofie Gråbøl. Efter første akt konstaterer Alexander forbavset: "Ja, men der er jo tremmen for vinduerne".

Heldigvis bliver biskoppen forført af Tommy Kenter i rollen som Isak Jacobi, som med et bundt pengesedler giver biskoppen andet end børnene og sin tro at tænke på. Trods alle skærmydsler ender fortællingen en smuk forårsdag med en eventyrlig familiekom-sammen, hvor moderen har født den afdøde stedfars barn, som ligger i vuggen. Og onkel Gustav Adolfs sidespring med tjenestepigen Maj har båret frugt, og barnet ligger i dåbskjolet, og bliver stolt vist frem af faderen, mens konen Bodil Jørgensen, i rollen som Alma, smilende og fnisende kigger til. Den dag løber Fanny og Alexander glade rundt i mellem dem alle. Den onde stedfader er død. Der leves, elskes og festes!

"Vi spiller alle en rolle, nogen gør det sjusket, andre gør det med omhu, jeg gør det sidste", siger fru Helena Ekdahl, spillet suverænt af Ghita Nørby. Det gjorde Ingmar Bergman også! Hvem sagde storsind og stor kunst?

MARIA STENSGÅRD POULSEN er cand.mag. i kunsthistorie og dansk, Aarhus Universitet, 2009. Censor i billedkunst og dansk ved lærer- og pædagoguddannelsen, Skribent ved North Art Magazine. Gift og mor til tre børn.

» Det kan ikke undre, at Ingmar Bergman er mest kendt for temaer som moral, ensomhed og tro i sine i alt 40 spillefilm, skabt på 60 år.

